

POGLAVLJE 1

Telo je ležalo golo i ničice, mrtvački sivo, sa kapima krvi rasutim po okolnom snegu. Napolju je bilo minus petnaest i oluja je prošla pre nekoliko sati. Sneg se prostirao pod nejasnim svitanjem, sa svega nekoliko tragova koji su vodili u obližnju zgradu od leda. Krčmu. Ili ono što se u ovom gradu može nazvati krčmom.

Bilo je nečeg neprijatno poznatog u toj ispruženoj ruci, u liniji od ramena do kukova. Samo što je nemoguće da poznajem tu osobu. Ja ovde ne poznajem nikoga. Ovo ovde je ledeni, zabačeni kraj hladne i izolovane planete, potpuna suprotnost radčanskim zamislama o civilizaciji. Na ovoj planeti, u ovom gradu, nalazim se zato što imam nekog svog neodložnog posla. Mrtvaci na ulici me se ništa ne tiču.

Ponekad ne znam zašto radim to što radim. Čak i posle sveg ovog vremena još uvek mi se čini kao novitet to što nešto ne znam, što ne dobijam naređenja koja ću ispunjavati iz časa u čas. Zato ne mogu da objasnim zašto se zaustavljam i jednim stopalom pridižem golo rame da vidim lice mrtvaca.

Poznajem je, čak i tako zaleđenu, izubijanu i krvavu. Zove se Sejvarden Vendai, nekada davno bila je jedan od mojih oficira, mladi poručnik, a nakon što je unapređena, dobila je svoj brod kojim će komandovati, drugi brod. Mislila sam da je mrtva već hiljadu godina, ali evo je ovde, neporecivo. Čučnem da opipam puls, da osetim ima li makar nagoveštaja disanja.

Živa je.

Sejvarden Vendai me se uopšte više ne tiče, nije moja odgovornost. Ionako nije spadala među moje omiljene oficire. Slušala sam njena

naređenja, naravno, a ona nikada nije zlostavljala pomoćnike, nikad nije naudila nijednom mom segmentu (kao što su pojedini oficiri radili). Nisam imala razloga da mislim loše o njoj. Upravo suprotno, imala je manire obrazovane, dobro vaspitane osobe, iz dobre porodice. Ne prema meni, naravno – ja nisam bila osoba, bila sam deo opreme, deo broda. Ali nikad mi nije bilo posebno stalo do nje.

Ustala sam i ušla u krčmu. Unutra je bilo mračno, belinu zidova od leda odavno je pokrio sloj masti ili nečeg još goreg. Vazduh je zaudarao na alkohol i bljuvotinu. Krčmar je stajala iza visoke klupe. Bila je ovdašnja – niska i debela, bleđa i krupnooka. Tri mušterije su se baškarile u stolicama za prljavim stolom. Iako je bilo hladno, nosili su samo pantalone i štepane košulje – na ovoj hemisferi Nilita vladalo je proleće i oni su uživali u toplom vremenu. Pravili su se da me ne vide, mada su me svakako morali primetiti na ulici i znali su zašto ulazim. Verovatno je neko od njih uključen u ovo, ili svi; Sejvarden nije ležala dugo napolju, inače bi već bila mrtva.

„Hoću da iznajmim sanke”, rekla sam, „i kupiću komplet za hipotermiju.”

Iza mene se neka mušterija nasmejala i progovorila podsmešljivim glasom: „Ala si ti opasna devojčica.”

Okrenula sam se da je pogledam, da joj proučim lice. Bila je viša od većine Nilitana, ali debela i bleđa kao i svi oni. Bila je krupnija od mene, ali ja sam bila viša, a i znatno snažnija nego što izgledam. Ona nije shvatala sa kim se kači. Verovatno je bila muško, ako je suditi po uglastom lavirintu šara štepanih na košulji. Nisam bila sasvim sigurna. Da smo u svetu Radča, ne bi ni bilo važno. Radči ne mare mnogo za rod, a jezik kojim govore – moj prvi jezik – uopšte nema oznake za rod. Ovaj jezik kojim smo sada govorili imao ih je, a ja sam mogla izazvati nevolje ako upotrebim pogrešan oblik. Nije mi pomagalo ni što su se elementi po kojima se određuje rod menjali od mesta do mesta, ponekad veoma, i vrlo retko sam u njima videla ikakvog smisla.

Odlučila sam da ne odgovorim. Posle nekoliko sekundi ona je iznenada ugledala nešto zanimljivo na stolu. Mogla sam da je ubijem, odmah, bez mnogo napora. Utvrdila sam da mi se ta pomisao dopada. Ali u ovom trenutku Sejvarden mi je bila najvažnija. Opet sam se okrenula ka krčmaru.

Ona je nehajno nastavila, kao da nije bilo prekida. „Gde ti misliš da se nalaziš?”

„Na mestu”, rekla sam, još uvek mirna na lingvističkoj teritoriji na kojoj nije bilo potrebno označavati rod, „gde mogu da iznajmim sanke i kupim komplet za hipotermiju. Koliko?”

„Dvesta šena.” Barem duplo više od stvarne cene, zaključila sam. „Za sanke. Tamo pozadi. Moraš sama da ih izvučeš. I još sto šena za komplet.”

„Nov”, rekla sam. „Nekorišćen.”

Izvukla je jedan ispod tezge, a pečat na njemu izgledao je neoštećen. „Ostao je i neplaćen račun.”

Možda laže. Možda ne. U svakom slučaju, iznos će biti neverovatan. „Koliko?”

„Trista pedeset.”

Uspevala sam da nađem način da izbegnem pominjanje roda krčmara. Ili da nagađam. Šanse su mi bile pola-pola. „Imate mnogo poverenja”, rekla sam i pomislila *muško*, „čim puštate stranca”, znala sam da je Sejvarden muško, to je bilo lako, „da napravi toliki račun.” Krčmar je ćutala. „Znači, šeststo pedeset za sve?”

„Da”, rekla je krčmar. „Uglavnom.”

„Ne, nego sve. Sad ćemo se složiti. A ako neko drugi posle pođe za mnom i traži još, ili pokuša da me opljačka, umreće.”

Tišina. Onda se odnekud iza mene začuo zvuk pljuvanja. „Radčansko đubre.”

„Ja nisam Radč.” To je bilo tačno. Moraš biti ljudsko biće da bi bio Radč.

„On jeste”, dobacila je krčmar uz jedva primetan pokret ramenom prema vratima. „Ti nemaš taj naglasak, ali zaudaraš kao Radči.”

„To je od pomija koje služiš mušterijama.” Iza leđa sam čula mrmljanje. Zavukla sam ruku u džep, izvukla pregršt novca i bacila ga na tezgju. „Zadrži kusur.” Okrenula sam se da odem.

„Bolje bi ti bilo da nisu lažni.”

„Bolje bi ti bilo da sanke budu tamo.” Izašla sam.

Prvo komplet za hipotermiju. Okrenula sam Sejvarden. Otkinula sam pečat sa kompleta, prelomila karticu i gurnula je u njena krvava, napola smrznuta usta. Kada je indikator na kartici pozeleno, razmotala sam tanki pokrivač, proverila punjenje, obmotala ga oko nje i uključila ga. Onda sam pošla po sanke.

Niko me tamo nije čekao, srećom. Nisam želela da sejem leševe za sobom, zasad. Nisam došla ovamo da pravim nevolje. Odvukla sam sanke do Sejvarden, natovarila je na njih i upitala se da li da skinem svoj gornji kaput i pokrijem je, ali na kraju sam odlučila da to ne bi mnogo pomoglo kad već ima na sebi pokrivač za hipotermiju. Uključila sam sanke i krenula.

Iznajmila sam sobu na kraju grada, jednu od tuceta kocki stranice dva metra, načinjenih od musave, sivozelene livene plastike. Nije bilo posteljine, a čebad su se plaćala posebno, kao i grejanje. Platila sam – već sam potrošila ogromnu sumu novca na vađenje Sejvarden iz snega.

Očistila sam je od krvi koliko sam mogla, proverila joj puls (još je bio tu) i temperaturu (rasla je). Nekada sam mogla bez razmišljanja da znam njenu unutrašnju temperaturu, kao i puls, kiseonik u krvi, nivo hormona. Mogla sam da uočimsvaku povredu samo ako poželim. Sad sam bila slepa. Ona je očito premlaćena – lice natečeno, trup modar. Po nekim drugim povredama moguće je da je i silovana, ali to je bilo teško utvrditi.

Komplet za hipotermiju imao je i osnovni korektiv, ali samo jedan, pogodan jedino za prvu pomoć. Sejvarden je možda imala unutrašnje rane ili ozbiljnu povredu glave, a ja sam mogla da pomognem samo oko posekotina i uganuća. Uz malo sreće, hladnoća i modrice će biti

sve oko čega se treba pobrinuti. Samo što ja nisam znala mnogo o medicini, ne više. Umem da postavim samo najosnovniju dijagnozu.

Ubacila sam joj u usta još jednu karticu. Ponovo sam proverila – koža joj nije bila hladnija nego što bi se očekivalo, s obzirom na sve, i nije delovala lepljivo. Boja joj se, i pored modrica, vraćala u normalnu, smeđu nijansu. Unela sam posudu sa snegom da se otopi i postavila je u najdalji ugao, gde sam se nadala da je ona neće srušiti kad se probudi, a onda sam izašla, zaključavši vrata za sobom.

Sunce se podiglo na nebu, ali nije bilo mnogo svetlije. Sada je bilo više tragova u snegu nanetog u noćasnoj mećavi i nekoliko Niltana se motalo naokolo. Odvukla sam sanke do krčme i ostavila ih pozadi. Niko me nije zaustavio, nikakav zvuk nije dopirao iz mračnog ulaza. Krenula sam u centar grada.

Ljudi su bili napolju, obavljali poslove. Debela, bleđa deca u pantalonama i štepanim košuljama šutirala su sneg jedni na druge, a onda bi me videli, pa bi prestali i zapiljili se u mene onim krupnim, uvek iznenađenim očima. Odrasli su se pretvarali da me nema, ali pogledi su im skretali ka meni kad bi prošli. Ušla sam u prodavnicu, prešavši sa onog što se ovde smatra dnevnim svetlom u polumrak, u hladnoću jedva pet stepeni manju nego napolju.

U prodavnici je bilo desetak ljudi koji su pričali, ali čim sam ušla, zavladao je tišina. Shvatila sam da na licu nemam nikakav izraz, pa sam podesila mišićice lica da deluju neutralno i prijatno.

„Šta hoćeš?“, zarežala je prodavac.

„Ima drugih pre mene.“ Nadala sam se da je u pitanju rodno mešovita grupa, jer sam taj oblik upotrebila u rečenici. Odgovor koji sam dobila bilo je – opšte ćutanje. „Molim četiri vekne hleba i tablu masti. Dva kompleta za hipotermiju i dva korektiva opšte namene, ako imate.“

„Imamo desetke, dvadesetice i tridesetice.“

„Tridesetice, molim.“

Nagomilala je stvari na pult. „Trista sedamdeset pet.“ Neko iza mene se nakašljao – dakle, opet mnogo viša cena.

Platila sam i otišla. Deca su se i dalje igrala na ulici, smejući se. Odrasli su i dalje prolazili kraj mene kao da me nema. Svratila sam na još jedno mesto – Sejvarden će biti potrebna odeća. Onda sam se vratila u sobu.

Sejvarden je i dalje bila bez svesti, ali koliko sam mogla da vidim, nije bilo znakova šoka. Sneg u kutiji se uglavnom otopio, pa sam unutra stavila polovinu vekne hleba da se natopi – imala je oblik i čvrstinu cigle.

Povrede glave ili unutrašnjih organa bile su najopasnije. Otvorila sam dva korektiva koja sam upravo kupila i podigla ćebe da položim jedan preko Sejvardeninog trbuha. Gledala sam kako omekšava, rasteže se, a onda se stvrdnjava u prozirnu opnu. Drugi sam joj postavila na onu stranu lica koja mi je delovala više izubijana. Kad se i taj stvrdnuo, skinula sam gornji kaput, legla i zaspala.

Posle nešto više od sedam i po sati Sejvarden se promeškolljila i probudila. „Jesi li budna?“, pitala sam. Korektiv koji sam joj stavila pokrivaio je jedno oko i pola usta, ali modrice i otoci na licu bili su znatno manji. Razmislila sam koji bi bio prigodan izraz lica, pa sam ga napravila. „Našla sam te u snegu, ispred krčme. Izgledalo je da ti treba pomoć.“ Tiho je zastenjala ,ali se nije okrenula ka meni. „Jesi li gladna?“ Odgovora nije bilo, samo prazan pogled. „Da li si udarila glavom?“

„Ne“, rekla je tiho, a lice joj se opustilo i omlitavilo.

„Da li si gladna?“

„Ne.“

„Kad si poslednji put jela?“

„Ne znam.“ Glas joj je bio smiren, bez promene tona.

Podigla sam je da sedne i naslonila je na sivozelni zid, pažljivo, jer nisam htela da joj nanese nove povrede, ali ni da se skljojka napred. Ostala je da sedi, pa sam polako počela da joj kašikom ubacujem u usta kašu od hleba i vode, pazeći da zaobiđem korektiv.

„Gutaj”, rekla sam, i poslušala me je. Dala sam joj pola onog iz činije, a ostatak sam pojela ja. Potom sam unela novu turu snega.

Gledala me je kako stavljam u kutiju novu veknu tvrdog hleba, ali nije rekla ništa, lice joj je i dalje bilo spokojno. „Kako se zoveš?”, pitala sam. Nije odgovorila.

Uzela je kef, pomislila sam. Većina ljudi će vam reći da kef suzbija emocije, što je tačno, ali ne radi samo to. Postojalo je vreme kada sam mogla tačno da objasnim kako kef deluje, i zašto, ali više nisam takva.

Koliko znam, ljudi uzimaju kef kako bi prestali da osećaju nešto. Ili zato što veruju da, kad ostanu bez emocija, doživljavaju potpunu racionalnost, najvišu logiku, istinsko prosvetljenje. Ali to ne ide tako.

Izvlačenje Sejvarden iz snega koštalo me je vremena i novca koji sam jedva mogla da priuštim, a zbog čega? Da je ostavim samu, verovatno bi se domogla nove doze kefa i našla načina da ode na neko drugo mesto poput one musave krčme, pa bi je tad stvarno ubili. Ako to želi, ja nemam prava da je sprečavam. Ali ako je želela da umre, zašto to nije glatko obavila, iskazala svoju nameru i otišla u ambulantu kao što svi rade? Nisam razumela.

Mnogo šta ne razumem, a ni za devetnaest godina pretvaranja da sam ljudsko biće nisam naučila onoliko koliko sam mislila da ću.

POGLAVLJE 2

Devetnaest godina, tri meseca i sedam dana pre nego što ću naći Sejvarden u snegu, bila sam brod za prevoz ljudstva u orbiti oko planete Šisurna. Brodovi za prevoz ljudstva su najveći u floti Radča, sa šesnaest paluba poslaganih jedna iznad druge. Komanda, administracija, ambulanta, hidroponici, pogon i po jedna paluba za svaku dekadu, prostor za život i rad mojih oficira, kojima sam pratila svaki udisaj, svaki trzaj svakog mišića.

Transporteri ljudstva se retko kreću. Sedela sam u orbiti, kao što sam sedela tokom većeg dela svog postojanja od dve hiljade godina u ovom ili onom zvezdanom sistemu, osećajući strašnu hladnoću vakuuma oko svoje oplata, a planeta Šisurna izgledala je kao plavo-beli stakleni žeton, sa orbitalnom stanicom koja je dolazila i odlazila ukруг, sa stalnim prilivom brodova koji su stizali, pristajali, odvajali se, odlazili ka jednoj ili drugoj kapiji okruženoj plutačama i predajnicima. Sa moje tačke gledišta, granice između pojedinih nacija i teritorija na Šisurni nisu bile vidljive, mada su na noćnoj strani planete ponegde blistali gradovi, povezani mrežama puteva, tamo gde su bili obnovljeni posle aneksije.

Osećala sam i čula, mada nisam uvek i videla, prisustvo drugih brodova – manjih, bržih *Mačeva* i *Milosti*, kao i tada najbrojnijih *Pravdi*, nosača ljudstva poput mene. Najstariji među nama imali su gotovo tri hiljade godina. Dugo smo se poznavali i sada smo malo šta imali da kažemo jedni drugima što nismo rekli već mnogo puta. Zato smo uglavnom prijateljski ćutali, ako se ne računaju rutinske komunikacije.